

Nationell skådarhelg med Rapphönorna i nordvästra Skåne mars 2014

Fredagen den 21 mars 2014

Vi var totalt 43 Rapphönor som kom indroppande på fredag eftermiddag till Jonstorps vandrarhem.

Värdinnorna från **Kullabygdens ornitologiska förening, KOF**, *Carina Palm* och *Christel Stenberg*, hade slitit ordentligt med av- och på-bokningar. Egentligen skulle de vara fyra personer som stod för arrangemanget, men några fick förhinder. Det avlöpte ändå alldeles utmärkt och som tur är så har Carina jobbat som reseledare under många år och vet vad som krävs. Tack för ett utmärkt arrangemang!!

Det blev ingen skådning att tala om på fredagen, men vi åt en matig sallad till kvällsmål och sen fick var och en presentera sig. Det fanns lika många motiv till varför, hur och hur länge man skådat som det fanns personer i lokalen. Detaljerna har bleknat bort, men det var en underhållande presentation.

Kvällen avslutades med en bildvisning av "*Jalle*" *Jarl von Scheele*, Ängelholmsbo och medlem i Naturfotograferna. Hans tema var "*Vår i Skåne*" med mycket fåglar men han gav även plats åt lite vårblommor. Vi var nog många som inte hade någon uppfattning om honom innan, men han är definitivt en mycket duktig fotograf – vilka bilder!

Här kan ni gå in och titta på läckra bilder: <http://www.jarlvonscheele.se/om.php>

Lördagen den 22 mars 2014

Foto: Marjukka Seretis.

Jonstorps vandrarhem och vår buss. Jonstorp har tidigare varit ett hem för dövstumma. Efter renoveringar startades ett vandrarhem där 2001. Huset är byggt i ett tegel från ett av traktens många tegelbruk. I detta fall Helsingborgstegel som har denna rödbruna nyans.

Det var en fin och lite krispig morgon med aningen lite dis framför solen när vi äntrade vår buss. Vårt första stopp var **Kullaberg** med fyr och Naturum. På vägen dit fick vi även en liten blomlektion. Små rosa pestskräp växte utmed vägen.

Vårt första stopp blev, enligt mångas mening, även det bästa. Förutom att vädret var soligt och vårligt så hade vi många fina obsar. Jag som tidigare sett havssulor på långt avstånd och trott att det var normaltillståndet, alltså knappt synbart, blev nu glatt överraskad över att nu kunna se sulorna på betydligt närmare håll. Vi alla kunde noga studera de mycket långa vingarna med sotade "händer" och elegant flygteknik. En hel del annan sjöfågel kunde vi studera och ejdrarna låg mycket nära och fint nere i viken. Det var nästan Liljeforstavla över ejdrarna, solbelysta och fint inramade av klippor och hav.

Thomas Wallin var vår ciceron på Kullaberg. Thomas hade även rekognoscerat åt oss på Kullaberg och ytterligare ställen under helgen. Tack Thomas för att du så bra ställde upp! Tillsammans med Thomas hjälptes vi åt att arta småfågelssträck och rovfåglar uppe på berget och bland annat hämpling, bofink, grönfink, röd glada, ormvråk och sparvhök kunde vi räkna in i dagens skörd. Vi fick även lära oss att Jizz (eller GISS) inte betyder kvalificerad gissning, utan "General Impression of Size and Shape" det vill säga det första intrycket av en fågel, form, flyktsätt, beteende, biotop eller något annat artspecifikt gör att du någorlunda säkert kan få en känsla av vad det är för en fågel... Thomas tog bland annat ett exempel med sparvhök vars flykt kan beskrivas som flax flax flax --- glidflykt ---- flax flax flax ----glidflykt ---- osv.

Vi börjar bli vana vid att nätverket Rapphönan får uppmärksamhet och denna helg var inget undantag. Några reportrar från Helsingborgs Dagblad (HD) hade tagit sig till Kullaberg för att fotografera och intervjua oss. Det slutade i en mycket trevlig och sansad artikel i söndagens tidning. Se även länken: <http://hd.se/hoganas/2014/03/22/rapphonor-skadade-fagel-pa/>

Det känns bra att i uppmärksammas på detta sätt. Kanske leder det till flera kvinnliga skådare framöver och även ökad nyfikenhet på fåglar och natur hos allmänheten.

Carina hade även ordnat en privat guidning i Naturum utanför den ordinarie öppettiden. Vi fick en informativ guidning om havets olika djur, anatomi och livsvillkor. Sjöstjärnor, sjöborrar, valthornssnäckor och eremitkräftor visades upp. Många av oss hade nog hört att sjöstjärnans arm växer ut igen om den blir av med armen, men inte visste vi att arvsmassan även föryngras, inte bara i den utväxande delen utan även på andra ställen. Det är inte utan att vi blev en smula avundsjuka - hugg av dig armen låt den åter växa ut och bli 15 år yngre!

I Naturum dök även *Lars Göte Nilsson* upp. Han driver en butik här och ordnar dessutom fågelresor i namnet Birdwave. Vi fick möjlighet till en liten frågestund med honom.

Hela Kullabergsbesöket artade sig till en stor succé vilket toppades av att vi såg tumlare i havet utanför. Tänk både havssulor och tumlare på samma dag! Det känns smått exotisk för oss från Karlstad och Stockholm och andra ställen uppåt i Sverige.

Slutligen fick vi upp våra termosar för en stärkande slurk kaffe i solskenet på backen. Gärdsmyg och bofink var pausmusik i skogen bakom oss. Sen bar det iväg på nya äventyr med *Nils-Erik*, vår busschaufför under dessa dagar.

Nästa stopp blev **Farhultsviken**. Solen sken fortfarande om än med lite mer dis framför sig. Det blåste en sydlig vind 7 m/s. Det fanns mycket gravänder här och intrycket var att de, precis som ejdrarna, var karaktärsfåglar runt Bjärehalvön just nu och de kunde ses på i stort sett alla lokaler tillsammans med trutar, strandkator och skarvar.

Foto: Linnea Raadik

Vi hann med ett tredje stopp innan lunch, **Sandön**. Sandön är enligt Carina ett obligatoriskt stopp för skådare i nordvästra Skåne. Mycket kan man missa men Sandön ingår i den obligatoriska skådarrundan. Antingen börjar eller slutar du dagens skådarrunda med ett besök på Sandön.

Här blev det många spännande arter och en hel del livskryss för somliga deltagare, till exempel sjöorre, svärta, tobisgrissla, storspov och inte minst den eleganta svartvita skärfläckan.

Strandskådning är ofta en blåsig sysselsättning och nedkylda och hungriga drog vi till Gunnestorp för tre kvarts timmes lunch med buffé på kyckling eller vegetariskt och med förrätt på en värmande morotssoppa med brödkrutonger.

Foto: Maria Tornqvist Holmring

Carina Palm (KOF) bland tubar och skådare

Dagens fjärde skådarstopp blev **Rönnen**, som är en skyddad ö. Den goa förmiddagsvärmen hade tyvärr försvunnit och det var nu molnigt på allvar. Återigen såg vi vackra skärfläckor, men även ejder, gravänder, sjöorrar, trutar och måsar samt vadare som större strandpipare, tofsvipor och "drillsnäppor" som efter lite diskuterande bestämdes vara kärrensäppor i vinterdräkt. Klockan var nu fyra på eftermiddagen och när de flesta åter hade satt sig i bussen ropades havsörn ut och många ville åter ut ur bussen för att få en titt.

Kring Rögle, på väg mot dagens sista stopp, fick vi lite bussobservationer på ormvråk, råkor, sothöns och vigg. Men det som många förhoppningsfullt trodde var ljungpipare på ett fält visade sig bara vara en massa björktrastar! Inte heller syntes några raphöns till, vilket känns som ett måste för just oss! Enligt Carina så blir vi Rapphönor bara fler och fler, men det är inte förankrat i verkligheten, det vill säga fåglarnas antal verkar vara på nedåtgående.

Hasslarps dammar är dammar från ett gammalt nedlagt sockerbruk och det blev vårt sista stopp och den enda lokalen under vår resa som inte hade havsanknytning. Den som trodde att det skulle bli mindre vind och kallt när vi drog oss bort från havet fick bli besviken. Det var isande kyligt, men fågelobsarna var det som tur var inget större fel på. Gråhakedoppingen var en trevlig obs och vi kunde även räkna in grågäss, knölsvan, gräsand, brunand, bläsand, gravand, kricka, skedand och sothöns.

Klockan sex var vi åter hemma på Jonstorp. Vi hjälptes åt att duka fram cateringbuffén och den som ville kunde ta sig en hutt kryss-whisky. Carina har ett stort whiskyförråd efter sina år som guide i Skottland. Jag vet inte riktigt hur det gick med det, för en annalkande förkylning gjorde att jag drog mig tillbaks hyfsat tidigt. Men några nya hade sisådär 30 livs-kryss. Oj, undra om det blev mycket whisky!?

Söndagen den 23 mars 2014

Morgonen startade fint med 4 grader och sydvästlig vind 4 m/s och 7 m/s i byarna.

Eftersom vi lärt oss att **Sandön** ingår i den obligatoriska rundan så började vi dagen där. En del valde enbart stranden med sikte på toppskarv, andra valde Vegeån med chans på skäggmes och kungsfiskare och många hann med bägge delarna. Toppskarv och kungsfiskare var tyvärr inte där idag, men några lyckades att både höra och se skäggmesen.

Själv prioriterade jag Vegeån mycket för ett försök på kungsfiskare. Nu blev det som sagt ingen kungsfiskare, men det var en fantastisk vårmorgon och vi var flera som prickade in vanliga men trevliga vårfåglar som taltrast, rödhake, gransångare, bofink och en liten nätt flock med grönsiskor. Inte bara skådare gillade ån, utan även två fiskeentusiaster. Jag frågade en av dem om kungsfiskare och han tipsade om järnvägsbron. Det blir nästa resa i dessa trakter!

Foto: Agneta Olsson Sandön

Efter en timme åkte vi vidare till Grytskär. På vägen dit fick vi två bussobsar, fasan och äntligen en RAPPHÖNA. Nu var det inte alla som såg den på vår färd i bussen men det hade nästan varit pinsamt att lämna Skåne utan en rapphöneobs.

Vid **Grytskär** (Ranarps strand) är det vanligt är att man skådar vid någon av de gamla betongbunkrarna. Du kan kliva upp på någon av betongklumparna för bättre sikt eller ta skydd för vinden. Det var en hel del gravänder, ejder, trutar och måsar. Längst ut på vänsterflanken fanns även lite annan fågel, strandskata, bläsand, rödbena och kricka. Vår frukost nummer två intog de flesta i skydd för vinden bakom den vänstra betongbunkern. Det var riktigt skönt och mysigt där i lä för vinden.

Foto: Gunilla Wetterling

Fikapaus

På väg mot nästa ställe, Torekovs rev såg vi en ryttlande tornfalk. Tornfalken, liksom röd glada och råka, är fåglar som skåningarna tycker är lite all dagliga men som vi andra njutbart beskådar.

Vid **Torekovs rev** var vi nästan en och en halv timme. SMHI beskrev vädret som växlande molnighet, +7 grader och sydvästlig vind 5-9 meter per sekund, och det stämde säkert.

Två olika praktobsar fick vi till här. Det var dels en flock på 11 skärsnäppor, dels 2 skärpiplärkor. Det är en rätt svår konst att se de små kamouflagefärgade livan bland stenar och tång. Fåglarna ser snarast ut som insekter på håll och utan kikare. Men var roligt och en nyttig övning. Här gäller det att vässa sitt jizz, i detta fall rätt fåglar i rätt miljö. Men vi såg förstås även ängspiplärka och sädesärla på stranden. Visserligen inte lika till utseende, men även de "små kryp" på håll. Här kommer sannolikt jizzet in igen. Kanske är sädesärlans rörelsemönster med vippande stjärt ett bra jizz? Det är vid sådana tillfällen som man har god hjälp av fågelböckerna, både i fält och senare hemma på sin kammare.

En del av oss gick även in i den bakomliggande skogen som på sommaren är ett campingområde inne bland alla små martallar. Camparna hade ännu inte hittat hit, men diverse fåglar hade börjat checka in på campingen och vi hörde ringduvor, rödhake, nötväcka, gransångare och bofink.

Vårt absolut sista fågelstopp blev **Hovs Hallar**. Vi skulle snart äta vår lunch på restaurangen med samma namn, men vi hann med 45 minuters havsfågelsskådning vid branterna. Utsikten är fantastisk och perfekt för sträckskådning. Vi såg en hel del ejder och skarv. Några såg smålom, tobisgrissla och tordmule och alla såg nog havssulorna. Sulorna var inte alls på lika nära håll som vid Kullaberg dagen innan, men en nyttig jämförelse.

Vår lunch, sechuan kryddad lax eller en vegetarisk motsvarighet, blev slutsamvaron på denna resa. På vår bussresa tillbaka till Jonstorp hade vi en artgenomgång av det som tillkommit idag.

På resan tillbaka till vandrahemmet fick även *Elin Lundquist* ta till orda framme vid bussens mikrofon. Elin har hängt med på hela resan denna helg och hon har relativt nyligen börjat sin femåriga forskarkarriär vid institutet för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap, Stockholms universitet. Hon kommer att undersöka hur kommunikations- och representationsteknologier används i fågelskådning. En del av det hon har observerat och noterat om denna helg kommer hon att ta med sig in i sitt projekt, men allt är ännu på ett tidigt stadium och hon har haft en ganska tillbakadragen roll på denna resa. Säker har hon njutit lika mycket som vi andra!

<http://www.erg.su.se/om-oss/kontakt/medarbetare/lundquist-elin-1.153705>

Två sista obsar fick vi utmed vägen till Jonstorp, en ormvråk och två varfåglar. Varfågel var en ny art för resan och det totala antalet fåglar slutade därmed på 96.

Vi avslutade med två ordentliga applåder. Chauffören Nils-Erik fick en av dessa applåder. Han lyckades köra ned på de mest omöjliga små ställen.

Naturligtvis fick även Carina och Christel en ordentlig applåd. I denna berättelse skickar jag med ett **jättestort TACK från oss alla**. Vilket arbete! Vilket arrangemang! Vilket engagemang!

Och jag själv då? Det var min första långresa med Rapphönan, och med stor sannolikhet inte den sista. Förhoppningen är nog att kunna knyta lite mer kontakter – det är ju ett nätverk. Det viktigaste för min del är att utvecklas och hela tiden lära mig mer, på hemmaskådningen eller på weekendresor, självständigt eller i grupp, med kvinnor eller i blandad grupp. Efter att ha lärt mig ett nytt ord denna helg, jizz, så har jag helt plötsligt fått ett ord för vad jag vill förbättra, det vill säga att någorlunda snabbt och med stor sannolikhet arta en fågel på grund av beteende, flyktsätt, miljön osv. Ja sen vill jag förstås nämna hela naturupplevelsen, den intensiva, den finstämda, den dramatiska eller den sköna, allt efter behag och vad tillfället bjuder på.

Karin Oknemark

Foto: Carina Palm

Gruppbild

Artlista
Rapphöneträffen
21-23 mars 2014

Knölsvan	Ormvråk	Rödhake
Sångsvan	Tornfalk	Koltrast
Grågås	Pilgrimsfalk	Björktrast
Vitkindad gås	Sothöna	Taltrast
Prutgås	Strandskata	Rödvingetrast
Gravand	Skärfläcka	Dubbeltrast
Bläsand	Större strandpipare	Gransångare
Snatterand	Tofsvipa	Skäggmes
Kricka	Skärsnäppa	Blåmes
Gräsand	Kärrensäppa	Talgoxe
Skedand	Storspov	Nötväcka
Brunand	Rödbena	Nötskrika
Vigg	Skrattmåås	Skata
Ejder	Fiskmåås	Kaja
Sjööorre	Gråtrut	Råka
Svärta	Havstrut	Kråka
Knipa	Tordmule	Korp
Småskrake	Tobisgrissla	Stare
Storskrake	Tamduva	Gråsparv
Rapphöna	Skogsduva	Pilfink
Fasan	Ringduva	Bofink
Smålom	Spillkråka	Bergfink
Storlom	Större hackspett	Grönfink
Skäggdopping	Sånglärka	Steglits
Gråhakedopping	Ladusvala	Grönsiska
Havssula	Ängspiplärka	Hämpling
Storskarv	Skärpiplärka	Mindre korsnäbb
Gråhäger	Sädesärta	Domherre
Röd glada	Sidensvans	Stenknäck
Havsörn	Gärdsmyg	Gulsparv
Sparvhök	Järnsparv	Sävspurv